

Pelmân Muntâr

Azerbajdschan edebijjâty. Baku 1925 - 1926.

1. Aqa Mesih -i- Pehîrvânî.
2. Mollâ Penâh Vâqif.
3. Neschât -i- Pehîrvânî.
4. Mehmed Kısîye Han Muschtâg.
5. Qasî.
6. Kербелâi Mlâhi Arip.
7. Nutqi -i- Pehîrvânî.
8. Qâsim Beg Dâkir.
9. Mirzâ Pehîr Vâzi.

Verfasser: Mumtaz Salimān
Originaltitel: Āzerbayğān edebiyātı.

Sachtitel:

Herausgeber:

Übersetzer:

Auflage:

Band: ~~Bd~~ Heft 1-9 in 1 Bd.

Reprintangabe: Baku

Verlag oder Drucker: "Qomünist"^m

Erscheinungsjahr: 1925-26

Seitenzahl: ⁽¹⁾48, ⁽²⁾28, ⁽³⁾72, ⁽⁴⁾48, ⁽⁵⁾79, ⁽⁶⁾18, ⁽⁷⁾24, ⁽⁸⁾374, ⁽⁹⁾30

Serie: Heft 1: Aqa Meşhî Şirvānî (12. Jh. H.)

2: Molla Penāh Vāqif (12. Jh. H.)

Bandbezeichnung: 3: Neşāt-i Şirvānî (12. Jh. H.)

Nebentitel: 4: Mohammed Hüseyin Hān Muştāq (12. Jh. H.)

beigebunden: 5: Qavsî (11. Jh. H.)

am Rande von: 6: Kerbelā, İllāhî Ārif (13. Jh. H.)

7: Nutqî-i Şirvānî (10. Jh. H.)

8: Qāsim Bek Zākir (13. Jh.)

GAL: GAS: TK: Sch:

9: Mirzā Şafî' Vāzih (13. Jh. H.)

صیابی ۹

3129.

آذربایجان ادبیاتی

میرزا شفیق واضح

اون اوجونجی عصر هجری

مؤلفی : سلمان ممتاز

ترجمه و تکرار طبعی حقی مؤلفه عاندور

دومونیت نشریاتی

باکو - ۱۹۲۶

آذربایجان ادبیاتی

آشاعادا آدلاری گوسته ریلهن آذربایجان شاعرار نیک مجموعۀ اشعار
و ترجمۀ حاللاری نفیس صورتده چاپدان چیقوب (آیدینلق) ماغازاسی
ایله قارل مارقس میدانچاسی (کوشک) نده ساتیلماقدادر.

۱. آقا مسیح شیروانی . . . . . ۶۰ ق.
۲. ملا پناه واقف . . . . . ۱ م، ۵۰ ق.
۳. نشاط شیروانی . . . . . ۶۵ ق.
۴. محمد حسین خان مشتاق . . . . . ۳۵ ق.
۵. قوسئی تبریزی . . . . . ۷۰ ق.
۶. کربلای آللهی عارف . . . . . ۲۰ ق.
۷. نطقئی شیروانی . . . . . ۲۵ ق.
۸. قاسم بک ذاکر . . . . . ۲ منات

مولفی - سلمان ممتاز   ناشری - قومونویست غزینه سی

صایب ۹

آذربایجان ادبیاتی

میرزا شفیق واضح

اون او جو نچی عصر هجری

مؤلفی : سلمان ممتاز

قومونیز نشریاتی

باکو - ۱۹۲۶

میرزا شفیع وضع

اون اوچونجی عصرک ایلك یاریسندا آذربایجان تورکلرینی آوروپالیلارا تانیدان و اونلارک نظر دقلرینی آذربایجان ادبیاتنه جلب ایتمگه موفق اولان ادیب و شاعرلریمزک اگور کملی سی مشهور (میرزا شفیع) در. و (میرزا شفیع) ک ده بوتون آوروپا و بالخاصه آلمانادا شهرت کسب ایتمه سنه سبب اولانلارک بیرنجی سی (میرزا شفیع) ک ئوز شاگردی بولونان (فریدریخ فون بودینشتدت) در. بو ذات آلمانیاک (هانتوویر) آدنلو شهرینده دوغولمش بیر آلمان شاعریدر که، میلادی (۱۸۴۴) ده قافقاسیا جانشینی (جنرال نیتغاردت) ک تکلیفنه گوره قافقاسیایه گله ره ک (تفلیس) ده کی (اوچیتیلسکی اینستیتوت) ده معلم و یاخود و مدیر تعیین ایدیلمشدر.

В 1844 г. по приглашению кавкасского наместника, генерала Нейтгардта, он принял должность учителя Тифлисского Учительского Института.

(Брокгауз ефрон том. 7. стр. 212.)

اشبو تاریخدن اعتبارا (بودینشتدت) (میرزا شفیع) ایله گوروشمش و میرزا شفیع ده همان اینستیتوته معلم تعیین ایدیلمشدر. (میرزا شفیع) معلمک وظیفه سنی ایفا ایدرکن هم گنج معلماره هم ده خصوصی اولاراق (بودینشتدت) ده درس ویرمشدر. (بودینشتدت) تورک و فارس دیلرینی (میرزا شفیع) دن اوگرنمشدر. (میرزا شفیع) ک همان (اینستیتوت) معلم لریندن (غریغوریف) فامیلیا لی بیر ذات ایله برابر روس و تورک دیلرینده یازدیقلاری مشترک بیر (درس کتابی) ده واردر که (تبریز) شهرینده داش باسماسی ایله باسیلمشدر. (ندنسه بودینشتدت) ک بیر مدت قافقاسیا با خصوص (تفلیس) ده اقامت ایتمه سی بعضی مستشرق و مورخاری متردد براقمشدر. بونلارک بیر قسمی (میرزا شفیع) ی (هانتوویر) لی بیر نمسه و عین زماندا ینه (کنجه) لی بیر تورک عد ایدیورلار. دیگر بیر قسمی ایسه اونی ایرانلی بیر (فارس) و یاخود موهوم بیر سیما سانئادا درلار.

(هانتووهر) لی عد ایدہ نلر (میرزا شفیع) ایله (بودینشتیت) کُ هر ایکی سنی
بیر شخص و بیر سیما کبی دوشونمگده درلر.
از جمله :

«Какъ известно Мирза не перс а турок из Ганджи
или вернее немец из Ганновера.»

(Ист. Исл. А. Мюллер том 3. Стр. 3.)

آذربایجان ادبیاتندن بحث ایدر کن (پروفیسور قریمسکی) ده (میرزا شفیع) کُ
حقنده آشاغادا کی سطرلری یازیور.

«Одно из имен, Мирза Шафи Елизаветпольский, чрез-
вычайно популяризовано в Германии Боденштедтом»
(История турции и ея Литературы А. Крымского. том. 1
стр. 140.)

(بروقها ئوز یفرون) ده قاموس الاعلامنک (۷) نجی جادینده (بودینشتیت) کُ
فضیلتارندن بحث ایتدیگی سیرادا (میرزا شفیع) کتابنک (۱۲۳) دفعه طبع و
نشر ایدیلدیگنی سویله بهرک اشبو سوزلر ایله مسئله یی بیتریور.

«Своим необыкновенным успехом эти песни обязаны
мастерству языка, чисто восточному колориту и добродуш-
ному юмору мнимаго автора, который был учителем Баден-
штедта по персидскому языку»

(Брокгауз и ефрон том 7. ст 212.)

شبهه و ترددلره قارشو بو سطرلری قارالماقدان مقصدیمز آذربایجانلی (میرزا
شفیع) ی میدانا چیقارماقدیر. تقریباً (۱۲) ییل بوندان اقدم (گنجه) شهرینده
بولدیغمز بیر یازما (جونک) ایچریسنده (میرزا شفیع) شعرلرینک بیر نیچه پارچا-
سنا تصادف ایتدیک. او (جونک) مشهور (میرزا مهدی ناجی) تخلصک توپلادیغی
و یاخود توپلاندیغی بیر مجموعه در. اورادا گورونن (میرزا شفیع) اثرلرینسی
اهمیتلریندن دولایی (قایشه) ایتدیبهرک و (قلیشه) لری متنلری ایله برابر بو
کتابچایه کوچورمگه قرار ویردیک. او اثرلر (میرزا شفیع) مسئله سنه بویوک
یاردیم ایدهرک بیر چوق معلومات ویرمه ده درلر که خلاصه سی بونلاردیر.

(۱) میرزا شفیع موهوم دگل، صنعتکار بیر آذری شاعریدر.

(۲) عرقا تور کدر.

(۳) هانتووهر) لی یوق (گنجه) لیدر.

- (۴) آتاسنک آدی (صادق) در.
- (۵) تخلصی واضح) در.
- (۶) شیخ ابراهیم (ناصر) و میرزا مهدی (ناجی) ایله معاصر، هم ده رفیقدر.
- (۷) بیر مدت (تفلیس) ده ده یاشامشدر.
- (۸) میرزا شفیع تور کجه سوبله دیگی کبی فارسجادا شعرلر سویلیورمش.
- ایمدی بو معلومات اوزرینه (میرزا فتحعلی آخوند اوف) ی تبلیغ ائمه سیله برابر (غریغوریف) ایله یازدیغی (کتاب) ده اضافه ایدیلیرسه آرتیق مسئله بیتمش اولیور. (میرزا فتحعلی) نوز ایله یازدیغی ترجمه حالنده (میرزا شفیع) دن آراحیق بحث ایده رک اونک (آلمانیا) دا مشهور اولدیغنی سویلیور. (بروقها - ئوزیفرورن) ده (میرزا شفیع غزللری) نک (برلین) شهرنده (۱۲۳) مرتبه طبع و نشر ایدیلدیگنی قید ایدیور. (عین اثر عین صحیفه) اخیرا الیمزه گیچن مطبوع دیگر بیر نسخه دن ایسه داها حقیقی معلومات الده ایدیه بیلیر. (۱۶۷) دفعه باسیلان بو کتاب (نمسه) دیلینده اولاراق (۱۰۶) صحیفه دن عبارتدر. (میرزا شفیع) ک عاشقانه غزللری آدیله آدلانیلمش بو اثر مقدمه دن باشقا (۱۰۱) پارچا شعری حاویدر. کتاب اشبو سلیقه ایله طبع و نشر ایدیلمشدر.
- (۱) بودینشتدت طرفندن نظما یازیلان مقدمه (۱۳) صحیفه. سوگرا حصه لره بولوینور.

- (۱) نجی حصه (زلیخا) یا عائد شعرلر (۱۵) پارچا
- (۲) نجی حصه (شکایت) - (۱۳) پارچا
- (۳) نجی حصه (شراب ایله عشرت) - (۷) پارچا
- (۴) نجی حصه (حکیمانه غزللر) - (۳۳) پارچا
- (۵) نجی حصه (تفلیس و دیگر شعرلر) - (۲۳) پارچا

ناشری: ر، ف، دیققر.

تیراژی: ۲۶۷ بیگدن ۲۶۹ بیگه کبی.

محل طبعی: بیرلین شهری.

(میرزا شفیع) باره‌سنده (۱۹۲۰) نیشان تاریخی چیقان «قورتولوش» مجموعه‌سنده
 کیچیک بیر مقاله یازاراق طبع ایتدیرمشدیک. و (میرزا شفیع) ی ایرانلی عد
 ایدن (فریدون بک کوچرلینسکی) یه ده (آزاق بکلی عبدالله بک) ک شهادتی ایله
 او مقاله بی اوقویوب یا گلدیغنی ده آ چیقجاسنا سویلمشدیم. امید ایدهرمکه تورکو-
 لوژی قورولتایی آذربایجانک انک نامدار ادیب و شاعرلریندن بونونان (میرزا شفیع) ی
 بیزه داها ایی و داها اطرافلی تانتماق نفاتنده بولونا جا قدر.

سلیمان ممتاز

باکو: ۳۱ یانوار ۱۹۲۶

میرزا شفیع واضح ک اثر لری

روز از حبه نقره شسته ایم در سحر و روم میراث شیخ یک نظر بود که عباقیه آفاقه است
 با هم بر استیرو بهان پیک قافیه چیز درست بکنیم اول مرحوم میرزا این فرد ۴ فرموده
 سبز پوش و مش قدک خاشاک و انج سوره عرانه کلا طور شکلین کورستور
 تیغین المشر و سوره اول چشمه دیک سنگ نابی حابه قضا دیک لر محمود شکلین کورستور
 جسم زدن چا بجرک دندان ناله نابی بید مرتد زتم صنوبر شکلین کورستور
 خط رخسار کانی و با زنج سنگ ملکنی باری بر خرابه شهر خنده مور شکلین کورستور
 کورسگی مرد مسکیک نقد سن بر با ای شیخ عاقبت کون و لور کیم کور شکلین کورستور
 تیلک کوه حکم تیلک تیلک سبب شیخ و المشر با حقان که منصور شکلین کورستور
 کمد با دیک نک زویم ساقا سهر کیم شیخ در عشقه او عرانی نخور شکلین کورستور
 دین و دل نقدینی ایاز نیر ناصح تا کما شیخ بر محقر تحفه اید مور شکلین کورستور

(قلیسه نك متنی)

روزی چند نفر نشسته بودیم در دره جره مرحوم میرزا شفیع يك نظمی بود که . . . . (۱) عباسقلی آقا گفته است ما هم خواستیم بهمان سبك و قافیه چیزی درست بکنیم اول مرحوم میرزا ابن فرد را فرمودند

واضح - سبز پوش اولمش قدنك رخسار آتش کونیه

موسئی عمرانه کویا طور شکلین کوسترور

ناجی - تیغین آلمش دسته اول چشم جلادنك سنك

جانہ قصد ایتمك دلر مخمور شکلین کوسترور

ناجی - جسم زاریمدن چخار هجرنك الندن ناله لر

یله بر تندر تنم طنبور شکلین کوسترور

ناجی - خطر خسارنك ایدوب تاراج حسنك ملکنی

بر خرابه شهر ایچنده مور شکلین کوسترور

شیخ - کوز سرشکی مردمك (۲) نيك نقطه سین برباد ایدوب

عاقبت بر کون اولور کیم کورشکلین کوسترور

شیخ - تیلبه کونکلم تیلر (۳) ایله آ سیلوب تیلدر سبب

فی المثل باخقان کسه منصور شکلین کوسترور

شیخ - کهر بادیک رنك زردیم سانمقای بیهوده کیم

درد عشقه اوغرامش رنجور شکلین کوسترور

شیخ - دین و دل نقدینی اثار ایتسه ناصح تانك ایماس

بر محقر تحفه ایله مور شکلین کوسترور

(۱) بورادان بیر کلمه پوزولمشدر قرینه ایله (ناجی) کلمه سی اولدیغی آغلاشیلیمور.

(۲) نسخه: مرد منك ينك.

(۳) نسخه: تیلر.

من کلامم بر سر کعبه
 اگر چه چو ماه و درق از بندوبی
 ایستاده ام در عشق سوسوی
 بیکایات قدمی غیره
 از سر عذره بر عشق سوسوی
 با بزرگ شده چو صفت دلدار کوی
 من در خلوت او
 تا از آن دم که هر دم دل
 عاشق منم رخ او که کمر بر بند
 بر سر نشسته است منقش بر جرم
 چو چرخ شده است
 بلکه اندک طلسم ماند فرود بر بند
 کلکیت و بیدار و تماشای طرب
 غیر تا خیره زین باغی و فی بر کمر
 تا نسیم ز درگت
 واضح از خاک بر لبیم
 کشته عشق زنده نون بر لب سوسوی

من کلام میرزا شفیع کنجه

ای که هم حجره مایی ورق زهد بشوی
ویکه ثابت قدمی غیرره عشق مپوی
از من غمزده جز عشق رخ یار مپرس
با من دل شده جز صحت دلدار مکوی
تا از آن دم که حریم دل من خلوت اوست
فاش بینم رخ او کرنکرم بر همه سوی
چرخ سرکشته نه آنست منقش بنجوم
بلکه اندر طلبش مانده فرو غرقه بخوی
روز کلکشت و بهار است و تماشای طرب
خیز تاخیمه بزن بامی و نی بر لب جوی
واضح از خاک سر آرد به نیسم در دوست
کشته عشق بلی زنده توان کشت بیوی

وای صفا

هر زمان که آن قدری از نظر میگذرد
 و هر جا که در بر دیده میگذرد
 از آن زنگار که در کفر است
 معلوم میگرد که هر چه میگذرد
 تو چه دانی که چه میگذرد
 اگر چه در گذر است و میگذرد
 هر چه نوشته و هر چه میگذرد
 بگویند که از آن راه
 تو که خدایت بگویند
 کلاه منسک که میگذرد
 دست که فاضل از آن رو میگذرد
 گفته که هر چه میگذرد
 بزبان سخن از آن میگذرد
 و هر چه میگذرد
 تندی که در سخن از آن میگذرد
 در هر چه میگذرد از آن میگذرد

(فلیشه نك متنی)

وله ایضا

هر زمان کان قد بالا ز نظر میگذرد
 وه چها بر دل و بر دیده تر میگذرد
 منعم ای شیخ ز نظاره مکن کز رخ دوست
 توجه دانی که چه بر اهل بصر میگذرد
 ای که بر من کذری محو کنی از خویشم
 همچو خورشید که بر دور قمر میگذرد
 تو که چندین بکشی دامن از افتاده عشق
 دست کوتاه منت کی بکمر میگذرد
 کفته واضح از آن روهمه شیرین آمد
 بز بانس سخن از لعل شکر میگذرد

وله

شاهد خر که نشین زلف زرخ کرد باز
 نور حقیقت پدید از ظلمات مجاز

سه کلام میرزا شفیق کتبی

ای که بجز مانی ورق زهد بشوی	دی که ثابت قدمی غیر عشق مپوی
از غم غمگانه عشق رخ یار مپرس	با من دل شده صبر صحبت دانه رکوی
تا آن دم که صیرم دل من خلوت است	فاش مینم رخ او که کرم بر همه سوی
چرخ سرشته زنت منقش بنجوم	بلکه اندر طلبش مانده فرو عرقه نجوی
روز گلگشت بهارت دمانا و طرب	خیز تا صمیمه زان بامی دنی بربانجوی
واضح از خاک سر او به نسیم در لعلت	کشته عشق با زنده توان کشته روی

(قلیسه نك منی)

من کلام میرزا شفیع کنجه

ای که همحجره مایی ورق زهد بشوی
وی که ثابت قدمی غیرره عشق مپوی

ازمن غمزده جز عشق رخ یار مپرس
با من دل شده جز صحبت دلدار مکوی

تا از آن دم که حریم دل من خلوت اوست
فاش بینم رخ او کر نکرم بر همه سوی

چرخ سر کشته نه آنست منقش بنجوم
بلکه اندر طلبش مانده فرو غرقه بخوی

روز کلککشت بهار است و تماشا و طرب
خیزتا خیمه بزن بامی و نی بر لب جوی

واضح از خاک سر آرد به نسیم در دوست
کشته عشق بلی زنده توان کشت به بوی (۱)

(۱) اشبو غزل (جونك) ده ایکی دفعه یازیلدیغی ایچون بیزده ایکی دفعه
چاپ ایتدیك.

ولا ایضا

هه چهار بر دل و بر دیده تر میکند و	هر زمان کان قد و بالا نظر میکند نو
توجه دل که چه بر اهل لبس میکند و	منعم می شمع ز نظر که کن کز رخ دست
همچو خورشید که بر در ر قمر میکند و	ایکه بر من کدزی محو کنی از خوشیم
دست گاه منت که بگر میکند و	تو که چندین بکشی دامن از افاده عشق
زبانش سخن از عدد و شکر میکند و	گفته واضح از آن روز همه سرین آمد

ولا ایضا

نور حقیقت پدید از ظلمات مجاز	شاد مفر که نشین زلف در رخ کو باز
عشق از آن سوزناز حسن از آن سوزنی	دیده بندیدار دست در آغوش یار
پیشش شمع دار سر بکشی از سوز	صدر صمیم قبول قبول در حضور هر خام
حاجت فروری زیت کشته شمع ایاز	تربت محمود روز جزا این نداست

(قلیسه نك منی)

وله ایضا

هر زمان کان قد و بالا ز نظر میکذرد
 وه چها بر دل و بردیده تر میکذرد
 منعم ای شیخ ز نظاره مکن کز رخ دوست
 توجه دانی که چه بر اهل بصر میکذرد
 ایکه بر من کذری محو کنی از خویشم
 همچو خورشید که بر دور قمر میکذرد
 تو که چندین بکشی دامن از افتاده عشق
 دست کوتاه منت کی بکمر میکذرد
 گفته واضح از آن روهمه شیرین آمد
 بز بانس سخن از لعل و شکر میکذرد

وله ایضا

شاهد خر که نشین زلف زرخ کرد باز
 نور حقیقت پدید از ظلمات مجاز
 دیده بدیدار دوست دست در آغوش یار
 عشق از آن سو نیاز حسن از آن سوی ناز
 صدر حریم قبول در خور هر خام نیست
 پس بنشین شمع وار سربکش از سوزو ساز
 تربت محمود راروز جزا این نداست
 حاجت فردوس نیست کشته تیغ ایاز

من کلام مرحوم میرزا شفیع ابن صادق و واضح تخلص است
 از نزاکت چمنی آنچه در امان سنی
 صدق کلامی و راستی صدق و سروران
 خوب گوی شورشگ تختی سلطان سنی
 بر باغش بار بار شو کیم آلا یوزجان سنی
 بیکه تیر اولور و الله وستان سنی

حرکات روشنگر تیره سوزی
 سب طره زلفک گنجی و سیدی شکست
 لاله و انچه سلوب رویک یوت
 اگر کج حال که زاران کز سر بیست
 یوخدر و همسک که ایدره تو که فان سنی

از ملک بر نوزنگ کوندمی مابدر تمام
 لکه رو سیدن اولور است و نکا باوه حرام
 پیره سیز جلوه لهنونب نیله و سیر قد و قیام
 کفر لفتک داعیه و پر حقوب ایله حرام

بیلر تاکه نذر کفر ایله ایمان سوسنی
 بود و قامکها طمس خار ایار شور
 ایدره کزنده لبک لفتی میجا یار شور
 سنی هر گکه سودر باشنه سو ایار شور

اوله سر کشته دیوانه و صیران سوسنی
 کونکه هر کونکه چارور که کسها سیدر
 سرور فاره کلور قدره کب باو کدر
 غنی کراغونک ایدر فار شور کویسین اگر
 کفر عشق کتیر شوب بر سره کیم کافر

دریله واضح بهتندی مسلمان سنی

من کلام مرحوم میرزا شفیع ابن صادق و واضح تخلص است

ای نزاکت چمنی ایچره خرامان سوسنی
خوبلق کشورتک تخته سلطان سوسنی
صدقنک یایی قاشنک صدقه سی قربان سوسنی
بر باخشله یاراشور کیم آلابوز جان سوسنی
بیله کیتسه تیز اولور دلاره دستان سوسنی

حرکات روشنک قیلدی سهی سروینی پست
سنبله طره زلفنک شکنی ویردی شکست
لاله نی داغه سالوب روینک ایدوب باده پرست
ای کونککل قاش کوز اراده نه کزرسن بیله مست
یوخدی وهمنک که آرا یرده تو که قان سوسنی

ای ملک ابر یوزنک کوند می یا بدر تمام
کمکه روینکدن اولور مست اونکا باده حرام
پرده سیز جلوه لنوب نازیله ویر قده قیام
کفر زلفنک داغدوب مست چیقوب ایله خرام
بیله لر تا که ندر کفر ایله ایمان سوسنی

بو قد و قامتکا اطلس و خارا یاراشور
قاشلارنک گوشه سنه قلمه ایما یاراشور
ایده کرزنده لبتک لفظی مسیحا یاراشور
سنی هر کمکه سور باشنه سودا یاراشور
اوله سر کشته و دیوانه و حیران سوسنی

کونکه هر کونکه چخار در کهنکا سجده ایدر
سرو رفقاره کور قلسه قدنک باغنه گذر
غنچه کر آغزنک ایله قارشو دوره بوینین اکر
کفر عشقنک یتشوب بر یره کیم ای کافر
دیسه لر واضحه بهتاندی مسلمان سوسنی

میرزا شعیب مرحوم معشوقه به در آغوشش با دو دخترش بازرگوندان خراسان مراد و ۱۵۰۰ هزار تومار
 بر تو اورا ده دادند لبباز او هم مراد حیات در میانه طوفان پیر او نوشت است
 مراد سفرم رفعتی نظر دیده ز دل اشک روان که رسمیت بی تو سفران
 آب نشان که و تسلی او انیشتی بلایک عاشق شب فراقت و انهار اذا
 تجلی سرمایه عمر روز وصال همجران کیمین محبتی که کور کافرتنگ بود که
 انکار ایروز قیامت که زاهد خودین سیده فرقی وصالک جنت طلبیدن
 نه بود غیر ندامت و دواع درستان رسمیت قدیم و اطوار یاران خلقیت کریم
 پس از چه جبهه آن مهمل بدل باد شد و این تغیر بخلاف ای شهره شهرت
 شدی شهر شهری کالبد را دست حضرت که بلالی دوزخ تو اگر

دیده چنین خون جگر ریخت تا منظره و جبک آلابخیالی که ام خاک راه
 بمقبیل کرد و نعل سمنه ت سیر کج بر نیست و کد این سر منزل نسیم طره
 مشکینت است صحرای چین در خانه زین جلوه کمان عربده جوان
 هر جا که بدین شکر و شامد بخرامی از رنگ شود مرغ برین حلقه بگوشتر وز
 عجز نندرد و بچین داغ غلامی بو شمر غلطد که دیر لر که کوزون کیدر که کوشن
 مادام که کوزده چنگ کوزده ایدگ شمه یک کوزون کیشنگ کوشده سن
 کوز اغنا که دم کوزمر که کل فوسن ایر لمر که جسم لطیفک نازنینم
 سر بر جاندر هر جا که شرفات قلبیت چه دعا چه سدم وای که بریدت
 چه فامد چه پیچیم صد مرمر و صر تر زده صبا کو یاری که نشن کند چیک
 بیالم ترکیب و جو نیم آتضای وصال مهر نگه در و عدم ایکنیم غلبه فرق
 قهر کله نی تشنگ او دینر باندوگ چونکه کور وگ بیارام بان در
 باز آبازا که پی نو دیده نوریت و در اسرورنی نه چاه خنده
 نه مجال گفتار نه زهره نشن نه یاری فشار نه قدرت صبر نه قوت آه جان در
 کف چشم بر راه باز آبازا آهوشید طلعت بنما پرده از جهان کشت و جریقان
 بیار چه جابر قطعن ای بهین دست از تریج عجب نیست شناختن بر بین
 در تار هر کندت صد سر کرده داری

(قلیشه نك متنی)

میرزا شفیع مرحوم را معشوقه بود در تفلیس مدتی با او در عشق بازی می
بودند آخر الامر او را از اهل دهات بر تواد زاده دادند بعد از او هم مراسله جات
در میانه می بود از پی او نوشته است

مه نو سفرم

رفتی ز نظر دیده زدل اشك روان کرد
رسمیست پی نو سفران آب فشان کرد
والیل اذا یغشی هلاك عاشق شب فراقست والنهار اذا تجلی سرمایه عمر
روز وصال

هجران کیچه سین محنتنی کر کوره کافر
شك یو خدی که انکار ایلمز روز قیامت
کر زاهد خود بین بیله ذوقینی و صالنگ
جنت طلبندن نه بولور غیر ندامت

وداع دوستان رسمیست قدیم و اطوار یاران خلقیست کریم پس از چه جهت
آن مبدل بلاف شد و این متغیر بخلاف

ای شهره شهر از چه شدی شهر بشهری
کالبدر اذا سرت فرصت کهلال
دور از تو اکر دیده چنین خون جگر ریخت
ما تنظر قد وجهك الا بخیال

کدام خاک راه بتقیل کرد لعل سمدت سر بچرخ برینست و کدامین سر منزل
زنسیم طره مشکینت رشك صحرای چین

در خانه زین جاوه کنان عربده جویان
هر جا که بدین شکل و شمایل بخرامی
از رشك شود چرخ برین حلقه بکوشت
و رعجز نهدره بجبین داغ غلامی

بو مثل غاطدر که دیرار گوزدن کیدر کو گلدن کیدر مادام که گوزده ایدیک
 گوزده ایدیک شمدیکه گوزدن گیتدک کو گلدهسن
 گوز آغلار کیم سنی گورمز کو گل خودسندن ایرلمز
 مکر جسم لطیفنک نازنینم سربسر جاندر
 هر جا که اشراقات قلبیست چه دعا چه سلام وانجا که برید محبتست چه قاصد چه پیام
 صدر حرم وصل تراراه صبا کو
 یارای گذشتن نکند پیک خیالم
 ترکیب وجودیم اقتضای وصال مهر گله در وعدم امکانیم غبلة فراق قهریگله
 بنی عشقنک اودینه یاندردک
 چونکه کوردک یانارام یان دوردک
 بازا بازا که بی تودیده را نور نیست و دل راسرورنی
 نه چاره خنده نه مجال گفتار
 نه زهره نشست نه یارای رفتار
 نه قدرت صبر نه قوت آه
 جان در کف چشم بر راه
 بازا بازا خورشید طلعت بنما پرده از جمال بکشا مجاس حریفان بیار چه
 جای قطعن ایدین.

دست از ترنج عجب نیست شناختن بریدن
 درتار هر کمندت صدسر بریده داری

غزل

نه قدر کیم فلکنک ثابت و سیاره سی واری (۱)
اول قدر سینه ده غمزه نیک اوخوننک یاره سی واری

دکل افلاکده کوکب کورونن چرخ بلند
اولوبن دیده سراپا سنکا نظاره سی واری

روزکاری قارا دایم کیجه سی تار کیچر
هر کیمنک عشقده بیر یار ستمکاره سی واری

نیجه قان جوشه کلوب ایلمسون آه و فغان
کونکلمنک دیده کریان کیمی فواره سی واری (۲)

اول غزدر که بو (واضح) دیدی بیر دردا هلی
ظاهره لاله اوتا قنده قوناق قاره سی واری

(۱) بوغزلی شکی شاعر لریندن میرزا نصرالله (ناصر) تخلصک ال یازیلاری
آراسندا بولدیق . «ممتاز»

(۲) واضحک بوغزلی (ودادی) طرفندن تنظیم ایدیلمشدر. (فریدون بک)
مقطعنی اثرینه کسوجوردرکن کیمک اولدیغنی درک ایده بیلمه مشدر.

قان توکر خسته (ودادی) که دیمشدر واضح

کونکلمک دیده کریان کیمی فواره سی واری

آذربایجان ماتریالاری جلد ۱. ص ۱۶.

[(جونك) ده (میرزا شفیع) شعرلری ایله علاقه دار اولان دیگر (۳) غزل -

غزل

گنجه لی «فاضل»

مطلع حسنتك كوزل كیم نورشکلن کوسترر
اود اورار آفاقه شیرین شورشکلن کوسترر

کوسترر آشوب غوغای قیامت هر زمان
برقع آلدن کل یوزی مستور شکلن کوسترر

ابتدا عشقنك ادیبی او کردور درس جنون
دارسر مشقین چکر منصور شکلن کوسترر

ختجر مژگان الیده مست شهلا کوزلرنك
می ایچوب بدمست اولان مخمور شکلن کوسترر

کل ینکاقنك اوزره چین چین اول چلیپا تیللرنك
آفتاب اوزره شب دیجور شکلن کوسترر

قامتنك طوبی و جتدن ویرور نام و نشان
مومیانتك ییل باغنده مور شکلن کوسترر

اهل عرفانی ایدر صهبای وحدتدن خراب
زاهد ظاهر پرسته دورشکلن کوسترر

نوش نیشنک وصل هجراتک مذاق جانده
جمع اولمش بریره زنبور شکن کوسترر

کاه می که جام میخواره کاهی میفروش
کاه نقل می کهی انکور شکن کوسترر

که اولو کنی تیر کزور (۱) لعل مسیح آسا و کاه
بی کس و بی خانمان رنجور شکن کوسترر

کوسترر جمهور شکن صورتک کوز کوسیده
صورتک کوز کوسیده جمهور شکن کوسترر

(فاضلی) ایستر قیله عشقنکده رسوای جهان
خانمانی غارت اولمش عور شکن کوسترر

(۱) بو تر کیم چغتایجا در.

غزل

مخلص

درد عشقنك مرد صاحب زور شكلىن كوسترر
كه هلاكو كاهيجه (۱) تيمور شكلىن كوسترر

يانمغه مجبور ايدن بيلم ندر پروانه يي
وار ايسه نار اهل عشقه نور شكلىن كوسترر

سرده آتش دله دودو اشك (يم) دودیده چرخ
جسم عاشق صورتا (واپور) شكلىن كوسترر

بويله ديرلر ملك محويتده رسم دولتي
كيم سيلمان جاه اولورسه مور شكلىن كوسترر

هر كسه حالجه وارد بر تجليگاه عشق
بيستون فرهاده كوه طور شكلىن كوسترر

غيرت ارباب عشقه آفرين صد آفرين
دايما محزون ايكن مسرور شكلىن كوسترر

بكزر ارباب ريانك حالي اول كاشانه يه
ايچ يوزى ويران ديشي معمور شكلىن كوسترر

نشئه ذاتيميدر چشمنده جانانك عجب
هرنكهدده عاشقه مخمور شكلىن كوسترر

بر پرى رخساره چارپلدق كه (۱) (مخلص) الامان
صورتا انسان اما حور شكلىن كوسترر

(۱) (مخلص) تخلص اسعد پاشا، (بيك ايكي يوز آلتمش اوچ) تاريخ
هجريده كردستان (والى) سى ايكن (آمد) شهرينده وفات ايتمشدر. «ممتاز»

غزل

اسعد :

کوزلرنک کیم عاشقه مخمور شکن کوسترر
اهل فقره مردم مغرور شکن کوسترر

قامتنک یاديله چکدیم بس که آه آتشین
خاطرم نار شجردن طور شکن کوسترر

کوی جانانندن جدا عاشقار احوالین دیسم
دشت آرا بیکس قالان رنجور شکن کوسترر

نشاء میخواره باعث بولدوغین بولدیم کنون
بو پریش جام آرا مستور شکن کوسترر

قامت اوزره تار کیسودن آسالمش حقه؟ وار
دل انالحق سویلسه منصور شکن گوسنرر

آسمانده کو کب سعد اولسه (اسعد) (۱) یرده در
بو سیدن یر سوادى نور شکن کوسترر

(۱) بوغزلک، قائلی بزه معلوم دگلدنر. احتمال که بوده اسعد (مخلص پاشا) نک اولسون «ممتاز»

لغتجه

تیمور - کومور و زنده اولان تیمور، تمور، دمور، مشهور (امیر تمور) ک آدیدر.
مخلص پاشا ندنسه اشبو غلط مشهوری تصحیح ایده یلمه مشدر. معنی سی ایسه حدید،
آهن در. بو گونکی لهجه مزده (تمیر) و (دمیر) شکنده ایشله نیلهن بو (تورک) کلمه سنی
وقت ایکن بعضی عجم ادیب و شاعر لریده دوغرو استعمال ایتشار از جمله:

سلطان (تمر) آنکه چرخ را دلخون کرد

وزخون عدو روی زمین کاکون کرد

درهفده شعبان سوی علین تاخت

فی الحال زرضوان سروپایرون کرد - (بهاء الدین جامی)

سلطان (تمر) آنکه هم چو او شاه نبود

درهفتصد و سی و یک آمد بوجود

درهفتصد و هفتاد یکی کرد خروج

درهشتصد و هشت کرد عالم بدرود - (نامعلوم)

میر اعظم (تمور) خان زجهان

رفت سوی بهشت و تخت بهشت

قبر او شد بهشت و تاریخش

سر قبرش نموده است بهشت

باد قایم مقام او بر تخت

شاهرخ خسرو فرشته سرشت - (علی بدرالدین هروی)

تَانَك - عیب معنی سنه در. دَاك. دَاكَلَمَاق، دَاكَلَادی . . . .

سنبلنکی تاراغاندا یوزیغه (تَانَك) دورعرق

کیم بولوتلیغ کیجه نَنَك البته بولماس شبنمی - (مولانا لطفی)

سبزه خطینک خیالی بیرله اولسم ای پری

سبزه قبریم نی (تَانَك) کر بولسه هجران نشتری - (حسینی)

آذربایجان ادبیاتی

۱

(۸) نجی عصر هجری اعظم شعرا سندن

سید عماد الدین «نسیمی»

نک ترجمه حال و مجموعه اشعاری (مصور) اولاراق شاعرک اوز شکلی ایله برابر غایت نفیس صورتده طبع و تمثیل ایدیلمگده در.

۲

(۸) نجی عصر هجری اعظم شعرا سندن

سید قاسم انوار

نک ترجمه حال و مجموعه اشعاری گوزل و فوق العاده بیر سایقه ایله چاپ اولونماقدادر.

۳

(۹) نجی عصر هجری اعظم شعرا سندن

شاه اسماعیل «خطایی»

نک ترجمه حال و مجموعه اشعاری پک گوزل و لطیف بیر طرزده باسیلماقدادر. هر اوچ کتاب الک یاقین زماندا طبعدن چیقاجا قدر.

مولفی: سلمان ممتاز.

ناشری: «قومونیست» غزتهسی

قيمتى: ٢٥ قيك.

آذليت نمرة ٦٠٩ «٣-نجى بين الملل» مطبعه سى سفارش نمرة ١٤٩١-٣٠٠٠

Tura. 3188.

3121-

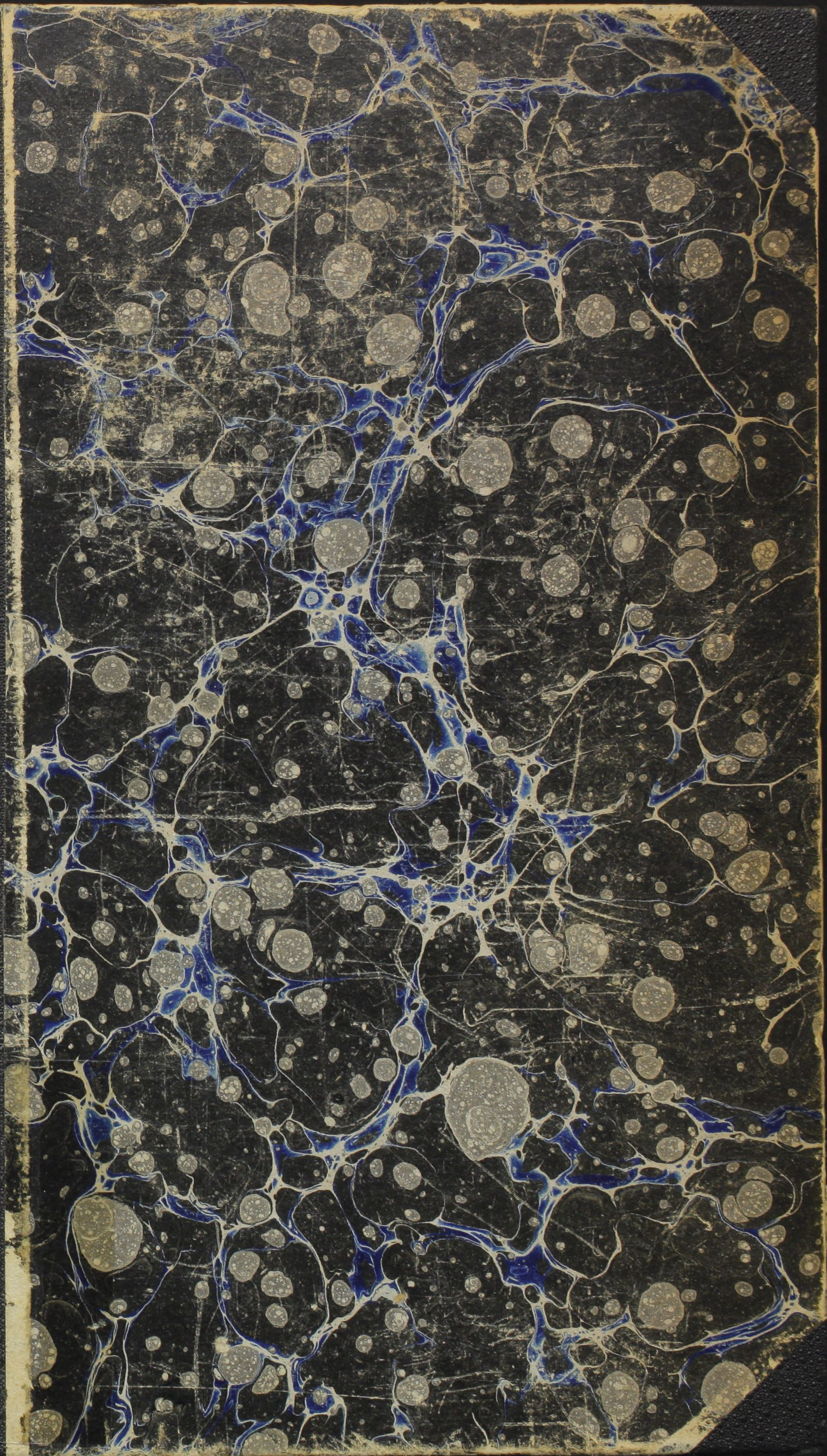
3129.

ERNST GÖTTSCHE, KIEL
HOLTENAUERSTRASSE 41
BUCHB., BUCHDR. & PAPIERHDLG.

17
Khan

16

صیانی ۹

3129.

آذربایجان ادبیاتی

میرزا شفیق واضح

اون ادبونی عصر هجری

مؤلفی : سلمان ممتاز

ترجمہ و تکرار طبعی حقی مؤلفہ عابدور

دومونیر نشریاتی

باکو - ۱۹۲۶

